

Erdeink sorsa

„A farkaslyuki völgyet régen mocsarak, nádasok borították, melyek a domboldalakon dús erdőkben folytatódtak.” Ma néhány megcsönkített, sebeitől vérző magányos fatorzó és a kopár domboldalak látványa fogadja az odaérkezőt. A látvány szívszorítóan sokkoló. A kizsákmányolt és elpusztított természet láttán olyan érzés keríti hatalmába az embert, ami egyszerűen leírhatatlan.

Hogyan képes az ember ennyire önző módon viszonyulni a természethez? Ki az, aki ekkora pusztításra képes? Milyen szándék vezérli azt, aki motorfűrészrel ragadva, s a megtorlástól mit sem félve, nekilát az ERDŐ elpusztításához? Ezekkel a kérdésekkel a fejemben érkeztem az Állami Erdészeti Szolgálat és Ózd város Önkormányzata által rendezett tényfeltáró és megoldáskereső konferenciára, Ózdra.

A kérdéseimre gyorsan megkaptam a választ. Ózd térségében a rendszerváltást követően indult el az erdők kirablása. A térségben egyedüli munkalehetőséget biztosító bányászat és kohászat felszámolása után új munkahelyek hiányában az erdő lett az alternatív megélhetési forrás. A privatizációval magánkézbe került erdők könnyen a munkanélkülivé vált és ezáltal megélhetési gondokkal küzdő lakosság szabad prédái lettek. Így az előbb feltett kérdésekre egyszerű választ találni: a szegénység. A szegénység, mint kiváltó ok és egyben mentség az erdőt megcsönkítő fatolvajok oldalán. De vajon valóban mentesülhet a büntetés alól az, aki a természet és az erdőtulajdonos kárára cselekszik?

Kezdetben csak kézben, hátán, félvállon vonszolták ki az erdőből a „faáldozatokat”. Aztán a kisebb kézikocsik vagy szamaras szekerek segítették az erdőben settenkedő tolvajokat. Majd a szemfüles orvgazdák felfigyeltek a fában rejlő üzletre, és mára odáig fajult a dolog, hogy fényes nappal, mindenki szeme láttára autóval, sőt teherautóval és motorfűrészrel látnak neki az erdőirtásnak. A megélhetési bűnözésből – ha egyáltalán morális szempontból lehet ilyet mondani – szervezett bűnözéssé nőtt a falopás. A szegény ember kiszolgáltatott helyzetét könnyű kihasználni. Azt lehet mondani, hogy gyakran mások megrendelésére vágják ki a fákat.

Az erdőtulajdonos mint áldozat

Az erdőtvörvény (1996. évi LIV. törvény) értelmében a tulajdonos kötelezettsége megvédeni az erdőt és a középtávu

gazdálkodási tervekben foglaltak szerint folytatni a fakitermelést. Ezekon túl a tulajdonos kötelessége továbbá az erdő felújítása, azaz akkor is köteles fiatal facsemetéket ültetni a területére, ha a hasznot biztosító fát ismeretlen tettesek tulajdonítják el. A konferencián polgármesterek, erdőtulajdonosok és erdészetek igazgatói számoltak be az erdő megvédésének legkülönbözőbb módszereiről. Szakszemélyzet fokozott jelenlétével rövid távon javítható a helyzet, de sajnos a bünszervezetek a megfélemlítés módszerével gyorsan elérik, hogy az erdőt járó őrök, családjukat féltve inkább felmondanak, mintsem hatékonyan őriznék a rájuk bízott erdőt. Az erdőtulajdonosok saját erdejükhöz vezető útjaikat kénytelenek szándékosan megrongálni, 70–80 cm mélységű árkokat ásni, csak azért, hogy a falopás eszközeivel ne lehessen megközelíteni a terepet. Néhány napon belül azonban visszatöltik, és minden megy a régi „kerékvágás” szerint. A vagyonzó, őrző-védő szolgálat alkalmazása hatékonynak bizonyult, csak sajnos a tulajdonosok pénztárcája nem bírja a magas költségeket. A megoldáshoz mindez nem elég.

Nincstelenek erdeje

A falopásoknál jóval nagyobb volumenre képesnek az engedély nélküli fakitermelések. A szervezett bűnözés másik formája íróasztal mögött, öltönyös „úriemberek” között zajlik. Ebben az esetben az erdőtulajdonos vagyontalan magánszemély, aki mögött vagyonos személyek, vállalkozások állnak, a földet szabályos szerződésekkal megszerzik, majd néhány napon belül, amikor a terület ingatlan-nyilvántartási átvezetése megtörténik, elkezdődik a fák engedély nélküli kivágása. A nagyüzemi illegális fakitermelést általában hét végén vagy ünnepnapokon hajtják végre, amikor kisebb a lebukás veszélye. A fák ledöntése után – akár néhány órán belül – a helyszínre érkezik a következő brigád, amelynek feladata a fa szállításra való előkészítése. Ekkor már nyíltan történik a fa darabolása, hiszen a fa addigra szabályos adásvételi szerződéssel átkerül a fakeskedelemmel foglalkozó vállalkozás tulajdonába, így a fa nem foglalható le.

A törvények kijátszásával tulajdonképpen a hatósági intézkedés eredménytelen. A kiszabott bírság behajtha-

tatlan. Hiába érkezik feljelentés a rendőrségre környezetkárosítás miatt, az ügyészégi állásfoglalás szerint fakitermeléssel nem lehet környezetkárosítást elkövetni, ezért nem is számít büncselekménynek!

Megoldódik-e magától a probléma?

Magától soha! Kormányzati akarat és összehangolt hatósági fellépés szükséges az illegális fakitermelés és a falopás ellen.

Minden bizonnyal szemléletmód-váltásra van szükség, ahogy *H. Wernervallja* „a természet tönkretétele és a természet védelme a fejekben kezdődik”. Elsősorban a fejekben kell rendet rakni, és tudatosítani minden törvényhozóban és állampolgárban, hogy az erdő óriási értéket képvisel. A jelenlegi jogszabályok értelmében elkövetési érték alapján szabható ki az a minimális erdőgazdálkodási bírság, amelyet szabálysértés esetében 10 ezer forintban állapítottak meg. Fatolvajok esetében 2000–5000 forint körüli büntetéssel lehet számolni. Méltánytalanul alacsony büntetés ez! Rendet kellene tenni a fejekben, hogy rájöjjenek, mennyire irreális, ha az ökoszisztéma élő részét képviselő fa és a néhány köbméter felhasogatott tüzelőfa értéke között egyenlőséget teszünk. Mekkora értékre lehet felbecsülni az okozott kárt, ha számításba vesszük, hogy az erdő CO₂-t köt meg, ami nem elhanyagolható tény, hiszen a CO₂-kibocsátás maximális értékét szigorú kvóták szabályozzák, és a kvóták adásvételekor komoly dollármilliárdok forognak kockán. Ha tudjuk, hogy szűri a levegőt (pormegkötő képessége révén), részt vesz a klíma szabályozásában (páramegkötő), fontos eleme a térség vízháztartásának, megvédi a talajt az eróziótól, élőhelyként szolgál számos növénynek, állatnak, ezáltal biztosítja a fajok fennmaradását, teszi ezt addig, míg létezik! Kivágásával mindez károsul...

Vajon ezzel a szemlélettel nézve az okozott kár valóban csak a fa eltulajdonítása? Ki fizeti meg az okozott kárt a társadalomnak, unokáinknak?

A probléma mellett elmenni BŰN.

Cinkostársak vagyunk

Mindaddig, míg szemet hunyunk a bűnözés felett, mondván, hogy az erdőtulajdonos dolga megvédeni az erdőt, mi is hozzájárulunk az erdőpusztításhoz. A felelősség a fogyasztóé. Ha a megrendelő törvénytelen eszközökkel jut fához, azt akkor és

csakis akkor tudja értékesíteni, ha a fogyasztói oldalról van rá kereslet. Tudatos fogyasztói magatartás hiányában pedig odajutunk, hogy virágzik az illegális fakeskedelem. Példának okáért a helyi újságok szemérmetlen módon tele vannak a kétes eredetű tüzelőanyagok hirdetéseivel. A tűz is addig lobog, míg van, mi táplálja azt!

Cinkostársak vagyunk akkor is, ha a törvényeink olyan csekély büntetést rónak az elkövetőre, hogy az inkább felbátorodik, és vérszemet kapva folytatja az „üzletet”. Ha szükséges módosítani a törvényeken, hát tegyük meg!

A probléma megoldásában fontos szerepet játszik a vidékfejlesztés. Átgondolt fejlesztési stratégiával, munkahelyek teremtésével, s hangsúlyozom még egyszer: állami akarral túl lehet jutni a gondokon. A fogyasztókat ösztönözni lehet arra, hogy a hivatalosan igazolt erdőgazdálkodótól közvetlenül vegyék meg az árut. Mint ahogy a zárjegy nélküli cigarettát elkobozza a Vám- és Pénzügyőrség, a lopott autót lefoglalja a rendőrség (függetlenül attól, hogy a tulajdonos ártatlan-e vagy sem), az engedély nélkül kitermelt fa is legyen törvényesen lefoglalható. De mindehhez akarat kell, hogy a fejekben rend legyen, és befejeződhessen a természet tönkretétele, elkezdődhessen a természet védelme.

Balogh Beáta

(Az Európai Unió Agrárágazdasága)

Marasztanálak, májusom

Azúr szemed, látom, már messze néz,
szíromhavas lábad indulni kész.

Völgyünk csodája, tündér lányalak,
év gyönyörűje, hogy marasszalak?

Mi tudna késleltetve hatni rád?
Iszalagokkal kötném meg bokád.

A fáknak szólnék: sűrűsödjének,
útrekesztő bozóttá nőjenek.

Szövetkezném a völgy rigóival,
legyen daluk kötő varázsú dal.

Szarvasokat vennék rá, hogy csapat
állja el agancsokkal útatad.

Tél-nyűtte testemet vetném eléd,
hogy lefogjam lábad lendületét.

Marasztanálak, mert nem tudhatom:
találkozunk még, tündér hónapom?

Áprily Lajos

Ókori fakitermelés

A Louvre ókori gyűjteményében külön szárnyat foglalnak el az asszír Dur-Szárrukhin királyi palotájának műkinccsei. Az egykori Ninivétől (ma: Moszul) mintegy 15 km-re északra elterülő óriási rommezőt 1843-ban az akkori moszuli francia konzul, *Paul E. Botta* fedezte fel. A mai nevén Khorszabad-i palotát II. Szárgon asszír uralkodó a Kr. e. 8. század végén építette újonnan alapított fővárosában, Dur-Szárrukhinban (= Szárgon vára). A 300 hektáros, fallal kerített városban több mint 10 hektárt foglalt el a palota, amelynek díszudvarát hatalmas alabástrom reliefekkel díszítették. A két méter magas domborművek közül kettőt mutat be a gyűjtemény, amelyek meglepő részletességgel mutatják be az építkezéshez szükséges faanyag nehéz és kalandos szállítását.

A reliefen szinte üzemtérvi térkép-szerű felülnézetben látható egy hegyvidéki fenyőerdő, továbbá a kézi erővel végzett közelítés, a fenyőrönkök rakodási és vízi szállítási mozzanatai. A fajaj kétségtelenül cédrus (*Cedrus libani*). A hivatalos magyarázat szerint a domborművek a Libanon hegyeiből való szállítását mutatják be, amely tengeri hajókon történt egy északi

Rönkök vonszolása kézi erővel a rakodóra, baloldalt a rakásolt rönkök láthatók

kikötőbe, ahonnan karavánok vitték a faanyagot Asszíriába. Tekintettel arra, hogy a romváros a Tigris felső folyásánál fekszik, és az ókorban feltehetőleg még cédrus-vadonok borították a jelenleg már kopár környékbeli hegyeket, a domborművek akár Dél-Anatóliát is ábrázolhatják. Bárhogy is legyen, a faragványok majdnem bizonyosan az erdő és a fakitermelés világon első ábrázolásai, és beszédesen igazolják, hogy milyen jelentőséget tulajdonítottak a minőségi faanyagoknak az ókori Közel-Keleten. Ezt az ugyancsak előkerült nemesfém alapító táblák szövege is megerősíti: „...Palotát építettem elefántcsont, juharfa, buxus, eperfa, cédrus, boróka, pínia és pisztácia fájából. Fehér kőbe vésettem az erdő és a tenger vadjait. Arany, ezüst, bronz és alabástrom táblákba vésték nevem... Bárki ezt a művet elpusztítaná, annak nevét és hagyatékát pusztítsa el a földről Asszur, a nagy isten.”

A palota és városa mégsem volt hosszú életű. II. Szárgon halála után fia, Szanherib elhagyta az új fővárost és Ninivébe helyezte udvarát. A fenyőző építményeket, a szárnyas géniuszokat és büszke harcosok képmását lassan eltemette az évszázadok pora...

Mátyás Csaba

Rakodás a szállító gályára